

Comunament aviat es va convertir en un substantiu, generalment usat col·lectivament com a terme contrastant amb *el secà*. Així ja el 1301 en un doc. català de Múrcia: «peça de terra e de reyal, en *regadiu*» (veg. *RAFAL*); «València --- la dita plana, de *regadiu* e arborada, ha bell tinent e gran», Eiximenis (*Regiment, NCl.*, 24 23); «terra pus ferma, / nova, mes plana, / blana, solana: / tot, bon terreny, / luny de l'areny, / bon *regadiu*: / de font o riu», JRoig (*Spill*, 13427). En el NE. del Princ. se sent també com a designació substantiva i genèrica d'un espai de terreny particular: p. ex. a les Guilleries («Sot del *regadiu* de Sobiranes», a Taveret, 1935) i a l'Alt Emp. (*un regadiu*, Boadella, 1939).

En lloc d'això diuen *regatiu* en el Ross.; de vegades també com a adj.: «la Salanca és un país *regatiu*, terra més fertil que aci, / i on tot ve més aviat» (Talaú, 1959); «La Canal és un terme ['partida'], que és tot *regatiu*» Rià (1960). Més sovint substantiu, definit «arrosage» (Desplanque, *Arch. de Thuir*, p. xxviii); com a abstracte: «pusquen penre aygua del dit rech, a *regatiu* --- e aça *regatiu* d'aquel», doc. de 1315, i mitja dotzena d'exemples semblants en el S XIV (*InuLC*, s. v.); «dels melers que són al costat del dit *regatiu*» 1372 (*InuLC*, s. v. *planta*); i en Desplanque un doc. de 1337, on es parla del «droit de *regatiu* sur toutes les terres» D'altra banda, també concretat 'sector regat dins un terme': «si no havia profit del rech e del *regatiu*» Tuir 1310, i un altre de 1363 (citat a REC); «elegit en gardar la ayga del *regatiu* de Corbera» 1386 (*InuLC*); «lo *regatiu* del rec de Tuir» 1369, *CoDo-ACA* xi, 146.

En l'ús actual, també substantiu, i amb aquest valor: «ja heu vist la muntanya: ara baixem al *regatiu*», Mollig, «de la Bula en diuen la *Bula Molla* des que entra en el *regatiu*» (cap a Prada, 1960). També concretat com a nom d'una mena de petit canal de regatge: «El Passallís és a l'indret de Malloles, que hi ve una altra *agulla de regatiu*» (Perpinyà Oest); i tornat NL: *El Regatiu*, rec petit a St. Miquel de Llores (1960).

Reg com a abstracte en el sentit de 'regatge' (no *DOrt*, però distingit de *rec*, des d'una *Conv Fil* de Fabra c. 1925, i *DFa*), és estrany al cat. central i ross, però l'ha usat algun mall. i és viu a l'Urgell i la Noguera (*DAG*, s. v. *rech*), i és conegut sobretot per l'ús valencià, on ja és antic: «València / --- / artizat poble, / constant, immoble, / gent valentíssima, / terra ameníssima, / tota de *rec* / ---»; «de dones --- / qui n pren consell / ne mor de fam / --- / e creu trobar / en l'erm espigues; / --- / en l'arbre sec, / de loc sens *rec*, / fruyta rosada; / de mar salada / vol aygua dolça / ---»; «sarmens elets / hi més Déu, / --- / puys, acotades, / més, en brocades, / e encanya; / e concertà / del seu costat / més arreglat / e millor *rec*. / may serà sec / ni ayguamoll», JRoig (*Spill*, 7231, 8026, 13511) Avui se sent a totes les regions del País: «ací hi ha 42 000 fanecades de *reg* de riu» (del Baix Millars). Vila-real, 1961; «allí tenim la bassa del *rék*» Beneixama; «passa una fila de *rék* per ---» Guardamar (1963).

Regador m. 'l'home que distribueix les aigües de regar entre els interessats' Tort., C. de Barberà (*Cost. Manc.* II, 100, § 388). *Regadora*, f. 'mena de conducció de reg' (V. a REC, *CostManc* II, § 386); d'altra banda una *regadora d'aigua* és una mesura igual a la quantitat que se'n necessita per regar «una era de terra, en temps mínim però assaonant-la degudament», detalls en *CostManc.* II, 101; «mesura d'aigua equivalent a 300 plomes: la quantitat que pot atendre un home que rega els *sóks* (solcs) de cols» St. Quintí de Mediona (1933). En el P. Val, EValor ho anota com a equivalent del *rec* definit en el *DFa*, i J. G. M. precisa 'sequiola adjacent per a regar' (1955); «braç que es desprèn d'una sèquia» Sumacàrcer (o com a genèric amb NL, «la *regaora* de Penilla»); així ja des del Pal·lància (*regaora d'Alfara*, *regaora del Mig*, Algar, la *regaora de la Recotxa*, Petrés, V. *recotxa* a REC); anàlogament cap a Alcoi: a Alcanalí, a Tormos (on parlen d'una *regaora* d'obra, referint-se a un forat que surt quan plou), 1963.

Almenys en el Ross. sembla haver-hi hagut des d'antic alguna vacil·lació entre *regadora* i *regadura*, o almenys concurrència entre els dos termes Segons els docs. aplegats per Alart en l'*InuLC*, la forma en *-ora* sembla generalitzar-se des de c. 1320, i sobretot amb sentit concret d'una mena de conducta d'irrigació; mentre que abans d'aquella data es troba abundantment la forma en *-ura*, i bastant sovint amb el valor abstracte de 'regatge' o 'dret de regar', però molt sovint —sembla que més— amb aquell sentit concret, i ja des de 1174; és clar que fins c. 1300 són docs. en baix llatí i amb la forma en *-atura*, però aquesta *-t-* deu ser mera llatinització notarial, car també es troba escrit *-adura* en docs llatins; i sempre, en els catalans

a) En *-ura* concret: «--- in *reccatura* que discurret ---» a. 1174, «--- et illam *regaduram* ---» 1182, «--- in *reccatura* que est inter dictos ortos ---» 1250, «--- affrontat in *reccatura* ortorum» 1279, «--- ex alia in quadam *richatura* ---» 1286, «--- et rigandi seu adaquandi, per dictum recum seu *regadura*» 1294.

b) En *-ura* abstracte: «--- et habeas *regaturam* per orta mei» a. 1256; «--- in ajutorium *reccaturarum* ortorum ab tandarum et scurandarum» 1309; després ja en docs redactats en català «qui aurà pus prop possessió al dit rech que aja a fer *regadura*, que prenga al dit rech ---» 1310 (Tuir), «--- e *regadura* per què rega hom --- havien contrastes de *regadures* e de termes» 1323 (Elna).

c) En *-ora*, concret: «--- les agulles he *regadores* que estien --- ponts a ffer en les *regadores* o rechs o agulles ---» 1323 (Elna); «escurar les *regadores* ---» 1379; «ex aqua de la *regadora* que discurret per villam Perpiniani» 1420, un altre cas de *regadora* en doc. de 1389, cito a TANDA En *-ora* i abstracte sembla en un doc. de 1372: «si en una *regadora* ha 2 heretats qui per aquella haguessen de reguar ---», on potser convindria més context, que no tinc, per assegurar-ho.

Es plantejarà la qüestió de si això és merament gràfic, puix que el rossellonès modern ha igualat *ó* i *ú* en la pronúncia *ú*. Però no pot ser simplement això, car